

Handläggare
Anette Manoti
Telefon: 0850824582

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd
2020-08-27

Riktlinjer för förenings- och kulturbidrag - demokrativillkor

- Svar på remiss KS 2020/410

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det som svar på remissen.

Sammanfattning

Denna remiss från kommunstyrelsen gäller stadsövergripande riktlinjer för förenings- och kulturbidrag som möter stadens demokrativillkor.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på stadsövergripande riktlinjer med tydliga demokrativillkor. Förvaltningen skulle dock bland annat önska ett tydligare stöd kring vad som gäller om en förening överträtt demokrativillkoren och hur länge det ska påverka föreningens möjligheter att söka stöd eller hindra annat samarbete med staden.

Det är också tydligt att riktlinjerna är framtagna utifrån större och mer omfattande projektansökningar än de aktivitetsbidrag som Skärholmens stadsdelsnämnd hanterar och förvaltningen föreslår att lokala riktlinjer tas fram för delar av förfarandet.

Bakgrund

En remiss gällande demokrativillkor för riktlinjer för förenings- och kulturbidrag har skickats från kommunstyrelsen till stadsdelsnämnden. Svaret på remissen ska skickas till kommunstyrelsen senast 2020-09-01. Tjänstepersoner från stadsdelsförvaltningen har deltagit i stadsledningskontorets samråd i ärendet.

I kommunfullmäktiges budget 2020 ges kommunstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder, ta fram stadsövergripande riktlinjer för föreningsbidrag som möter stadens demokrativillkor.

Förslaget till riktlinjer ska stödja arbetet med att uppnå Stockholms stads verksamhetsmål 2.4. *Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring* samt 3 2. *Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.*

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen Stadsutveckling och Medborgarservice.

Ärendet

Remissen omfattar stadsövergripande riktlinjer för handläggning av förenings- och kulturbidrag. Av dessa framkommer att alla nämnder ska införa ett demokrativillkor i sina riktlinjer eller rutiner för handläggning av föreningsbidrag. Syftet med demokrativillkoret är att förhindra att bidrag går till verksamheter som står i strid med grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värden och enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Riktlinjerna ska säkerställa att endast föreningar som uppfyller demokrativillkoret kan beviljas bidrag.

I förslaget till riktlinjer ges ett flertal exempel på när förenings-/organisationers agerande strider mot samhällets grundläggande värderingar eller när föreningens/organisationens företrädare använder otillåtna medel som inte är förenliga med demokrativillkoret.

Föreningens ansvar

I förslaget till riktlinjer lyfts att det är föreningen/organisationens agerande som ska bedömas vid en prövning av demokrativillkoret. Huvudregeln är att den som ansöker om ett bidrag ska kunna visa att samtliga villkor är uppfyllda. I nämndernas ansökningshandlingar ska föreningen försäkra att deras verksamhet är förenlig med demokrativillkoret.

Enligt riktlinjerna ansvarar en förening/organisation för sina företrädares agerande. Som företrädare räknas de som ingår i styrelsen, är firmatecknare men också företrädare som en förening/organisation utser att utföra ett visst uppdrag.

Vidare beskrivs i riktlinjerna att en förening/organisation i normalfallet inte ska ställas till svars för en enskild medlems handlande om medlemmen inte haft i uppdrag att representera föreningen/organisationen. En förenings/organisations värderingar

kan ifrågasättas om det visar sig att ett flertal medlemmar vid upprepande tillfällen agerar i strid mot demokrativillkoret utan att föreningen/organisationen vidtar åtgärder.

En förening/organisation ska ansvara för de personer som den ger utrymme för inom ramen för sin verksamhet, exempelvis en inbjuden föreläsare. Om föreläsaren tidigare agerat på ett sätt som är i strid med demokrativillkoret och föreningen/organisationen ändå väljer att bjuda in föreläsaren, kan föreningen anses dela föreläsarens handlande och därmed inte uppfylla villkoret för bidrag. Vilket ansvar som kan läggas på föreningen/organisationen måste nämnden bedöma utifrån omständigheterna. Hänsyn ska tas till om föreläsaren bjudits in till ett panelsamtal med syftet att flera perspektiv ska få utrymme.

Centrala- eller riksorganisationer ansvarar, enligt riktlinjerna, alltid för sina medlemsföreningar och för föreningar/organisationer som de exempelvis stödjer ekonomiskt. Ett agerande från en medlemsförenings företrädare ska därför bedömas som om det vore ett agerande av den centrala föreningen/organisationen. Vidare beskrivs i riktlinjerna svårigheten i att bedöma om ett agerande kan kopplas till föreningen/organisationen, exempelvis om en företrädare uttrycker sig olämpligt på sociala medier. När det sker, ska nämnden göra en bedömning i varje enskilt fall. Agerande som inte kan kopplas till föreningen/organisationen ska i regel inte utesluta en förening/organisationen från bidrag.

Nämndernas ansvar

Om nämnden under handläggningstiden får information om att en förening/organisation inte uppfyller demokrativillkoren ska nämnden ge föreningen/organisationen möjlighet att bemöta informationen. Vid tillfällen där det uppstår oklarheter, ger riktlinjerna nämnden utrymme att kalla till ett klagorörande möte. Meningen är att föreningen ska ges möjlighet att förtydliga hur den avser att uppfylla syftet med sin ansökan.

Enligt riktlinjerna kan en handling som strider mot demokrativillkoren vara olaglig. Nämnden ska varken uttala sig eller bedöma om en förening eller dess företrädare har gjort sig skyldig till brott. Däremot ska en polisanmälan göras vid misstanke om brott.

Staden måste försäkra sig om att en förening/organisation inte använder beviljat bidrag på ett sätt som motarbetar det demokratiska styrelseskicket. Om det finns särskilda skäl, kan

föreningar/organisationer som brutit mot demokrativillkoren ändå få bidrag. Bedömningen ligger hos nämnden i det enskilda fallet. Enstaka överträdelser av demokrativillkoren bör, enligt riktlinjerna, inte utesluta föreningen/organisationen från bidrag för all framtid.

Ansökans innehåll

Utöver kontroll av att föreningen/organisationen uppfyller demokrativillkoren, beskriver riktlinjerna vad en ansökan om föreningsbidrag ska innehålla. En förutsättning för att gå vidare med en ansökan ska vara att föreningen/organisationen har ett bankgiro- eller plusgirokonto registrerat i organisationen. Utöver det kan även ytterligare information inhämtas. Riktlinjerna innehåller även en detaljerad beskrivning av hur en ansökan ska bedömas. Det handlar bland annat om att säkerställa att en projektplan/verksamhetsplan med angivna aktiviteter är framtagen samt att projektets/verksamhetens faser (förberedelse, genomförande, uppföljning, utvärdering) ska vara väl beskrivna och kvalitativa.

Beslut, dokumentation och samråd

I riktlinjerna beskrivs vilka rubriker som ska ingå i ett beslut och vikten av att det sker en uppföljning. I samband med uppföljningen ska föreningen lämna en ekonomisk redovisning och uppgifter om på vilket sätt syftet med bidraget har uppnåtts.

Jämställdhetsanalys

I en demokratiskt uppbyggd förening ska den som delar föreningens syfte kunna bli medlem. I samhället finns behov av att skapa trygga rum för grupper som utsätts för hot, hat och möter diskriminering exempelvis på grund av etnicitet eller sexuell läggning. Det finns föreningar som arbetar för att stärka dessa gruppers rättigheter. En sådan förening kan begränsa tillträdet för personer som inte tillhör den grupp individer som föreningen syftar till att stödja, det kallas särorganisering. De föreslagna riktlinjerna anger att särorganisering är tillåten om det är legitimt med hänsyn till föreningens syfte. Särorganisering kan inte anses vara diskriminerande. Förvaltningen ser att riktlinjerna fortsatt möjliggör bidrag för jämställdhetsarbete.

Synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på gemensamma riktlinjer för föreningsbidrag i alla stadens nämnder, med demokrativillkoren att respektera alla människors lika värde och alla enskildas grundläggande fri- och rättigheter.

Gemensamma riktlinjer kan inte omfatta alla dilemman som kan uppstå i handläggningsarbetet. Bedömningar utifrån specifika situationer kommer alltid behöva göras. Förvaltningen skulle dock önska ett tydligare stöd kring vad som gäller om en förening överträtt demokrativillkoren och hur länge det ska påverka föreningens möjlighet att få stöd. Riktlinjerna anger att även om händelsen skett långt tillbaka i tiden, kan bidrag nekas. Vidare står att allvarliga överträdelser måste få långvariga konsekvenser. I dessa fall lämnas öppet för nämndernas egna bedömningar vilket riskerar få som följd att de olika nämnderna gör skilda bedömningar.

I riktlinjerna föreslås att bidragets storlek ska spela roll för vilka krav som ställs på föreningen. I förslaget ska bidrag över ett halvt prisbasbelopp (23 650kr) ha högre krav, än bidrag under ett halvt prisbasbelopp. De högre krav som anges ställer förvaltningen redan idag på föreningar som söker föreningsbidrag hos stadsdelsnämnden om maximalt 10 000kr. Förvaltningen tycker det är lämpligt att ha samma krav oavsett bidragets storlek.

Utöver ovan nämnda krav föreslås i förslaget till riktlinjer att innehållet i ansökan och de kontroller som ska göras av föreningen och ansökan ska vara betydligt fler än idag. I förslaget beskrivs i punktform och på en detaljerad nivå hur nämnderna ska bedöma en ansökan. Som exempel kan nämnas att nämnden, vid bedömning av ansökan, ska säkerställa att det finns en projektplan/verksamhetsplan med angivna aktiviteter samt att projektets/verksamhetens faser (förberedelse, genomförande, uppföljning, utvärdering) ska vara väl beskrivna och kvalitativa. Dessa direktiv är framtagna utifrån större och mer omfattande projektansökningar än de aktivitetsbidrag som Skärholmens stadsdelsnämnd hanterar. Förvaltningen anser därför att detta avsnitt inte bör ingå i de stadsövergripande riktlinjerna. Dessa punkter bör istället tas fram av respektive nämnd med utgångspunkt i vilken typ av bidrag de utlyser. Avsnittet har ingen självklar koppling till demokratikravet.

Förvaltningen kan se en utmaning i vad en mer omfattande ansökan och kontroller av densamma kommer få för effekt på föreningar med många nyanlända eller föreningsaktiva som är ovana att uttrycka sig skriftligt på svenska. För att minska risken att dessa föreningar avstår att ansöka, är det viktigt att erbjuda hjälp och stöd vid ansökningsförfarandet. Detta i kombination med mer omfattande kontroller förväntas innebära en betydligt större arbetsbörda för förvaltningen än idag.

I riktlinjerna anges slutligen att en förening har ansvar även för andra föreningar som de har ingått samarbete med. Riks- och centralorganisationer har ansvar för att medlemsorganisationerna uppfyller demokrativillkoren. Förvaltningen skulle gärna se ett förtydligande kring vad som gäller för det omvända förhållandet, då den lokala föreningen är medlem i en riksorganisation som agerat odemokratiskt. Statliga bidrag och Socialnämndens stadsövergripande bidrag beviljas till central- och riksorganisationer. För vissa idrotter, exempelvis kampsport, krävs medlemskap i riksidrotten för att kunna delta i tävlingar. Den lokala föreningens möjlighet att få del av bidragen är att bli medlem. I många riksorganisationers stadgar står det att medlemsföreningar inte får motverka riksorganisationens syfte, vilket kan tolkas som att öppet kritisera eller anmäla. Då vissa lokala föreningar endast har en riksorganisation att välja på om de vill få del av statliga bidrag, sätter det dem i en svår situation. Med ett sådant beroendeförhållande mellan en lokal förening och en central organisation ser förvaltningen det som viktigt att stadens hållning även för detta förhållande tydliggörs, dels för att undvika olika bedömningar inom staden, men också för signalvärdet det för med sig till riks- och centralorganisationerna.

Patrik Åhnberg
Stadsdelsdirektör

Sara Heppling Trygg
Ansvarig

Bilagor

1. Riktlinjer avseende förenings- och kulturbidrag - demokrativillkor

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Patrik Åhnberg, Stadsdelsdirektör	2020-07-31
Sara Heppling Trygg, Avdelningschef	2020-07-30